

## Behov av regeländringar med anledning av flyktingsituationen

### Inledning

#### Akuta behov av regeländringar, version 2015-11-23

Det här är ett dokument där SKL listar omedelbara behov av regelförändringar eller undantag från gällande regelverk som syftar till att underlätta för kommuner, landsting och regioner i det aktuella och ökade mottagandet av asylsökande, ensamkommande barn och nyanlända. Dokumentet kommer att uppdateras efterhand i dialog med medlemmar och användas som underlag i kontakter med berörda statliga aktörer.

Den första versionen av dokumentet kommunicerades från SKL den 27 oktober 2015.

Datum för eventuella revideringar redovisas efter rubriken *Uppdaterat* efter varje punkt. Efter rubriken *Status* finns kommentar om åtgärder eller aktiviteter som har vidtagits från berörd statlig aktör.

Denna version av dokumentet kommunicerades från SKL ovanstående datum.

#### Ett större förändringsarbete måste göras parallellt

SKL anser också att det behövs mer genomgripande förändringar i asyl- och flyktningmottagandet som bidrar till ett långsiktigt hållbart och samordnat system som ger full kostnadstäckning till kommuner och landsting.

Det är också avgörande att ansvarsfördelning mellan aktörer och utformning av insatser till nyanlända ger förutsättningar för att ta tillvara lokala möjligheter och nyanländas kompetens.

SKL understryker att ett sådant förändringsarbete måste ske skyndsamt och parallellt med genomförandet av akuta åtgärder.

## Innehåll

<b>Behov av regeländringar med anledning av flyktingsituationen.....</b>	<b>1</b>
<b>Inledning.....</b>	<b>1</b>
Akuta behov av regeländringar, version 2015-11-23 .....	1
Ett större förändringsarbete måste göras parallellt .....	1
Innehåll.....	2
<b>Boende för nyanlända.....</b>	<b>4</b>
Ombyggnadsregler för återbostadisering .....	4
Utnyttja möjligheter i plan- och bygglagen fullt ut.....	4
Undanta de flesta krav på säkerhet utom hållfasthet och brand i tillfälliga bostäder .....	4
Säkerställ avdragsrätt för tillfälliga bostäder .....	4
Stöd till kommuner från Boverket .....	4
Jourfunktion hos Boverket.....	5
Vägledning om bygglövsbefrielse .....	5
Förtydligande om lägenheter som tagits ur drift .....	5
Regeländringar kring detaljplaner .....	5
Statliga kreditgarantier.....	6
<b>Socialtjänstens område.....</b>	<b>6</b>
Mottagandet av ensamkommande barn .....	6
Förtydliga anknytningsbegreppet för anvisning av ensamkommande barn .....	6
Undantag från socionomexamen och annan högskoleexamen.....	7
Säkerställ att bedömning om stödboende inte begränsas .....	7
Ta tillfälligt bort krav för HVB-hem om bemanning och föreståndares utbildning .....	8
Undantag från krav att utredningar ska vara klara inom 4 månader .....	8
Lättnader i kraven för BBIC-licens .....	9
Möjliggör att vissa individuellt anpassade insatser kan ges utan biståndsprövning .....	9
Förenklad handläggning vid placering av barn i familjehem.....	9
Lättnader i krav och stöd för att tillhandahålla utbildning för nya familjehem .....	10
Det offentliga biträdets uppdrag bör utvidgas .....	10
Ekonomiskt bistånd från socialtjänsten .....	11
Minimera handläggning av ekonomiskt bistånd – ta bort <i>glappet</i> .....	11
Förebygg övervältringar från etableringsersättning till ekonomiskt bistånd.....	11
<b>Kommunernas mandat inom arbetsmarknads- och migrationsområdet .....</b>	<b>11</b>
Utöka kommunernas möjligheter att utföra insatser inom etableringsuppdraget.....	11
Se över kommunernas mandat på migrationsområdet .....	11
<b>Hälsa- och sjukvårdsområdet .....</b>	<b>12</b>
Förenkla hälsoundersökningar .....	12
Kontaktuppgifter för att nå asylsökande om hälsoundersökningar .....	12
Ge tillgång till uppgifter om nyanlända som kan erbjudas hälsoundersökning .....	12
Ge samordningsnummer till alla asylsökande .....	12

Sjukvårdsansvaret på förvaren.....	13
Möjlighet för privattandläkare att behandla asylsökande .....	13
<b>Skola och utbildning .....</b>	<b>13</b>
Tillåt fjärrundervisning på entreprenad nu .....	13
Ge dispens för språkintröduktion på folkhögskola .....	14
Tillåt friskolor att ge nyanlända elever förtur .....	14
Kravet på skola inom en månad ska vara ett bör-krav .....	14
Pröva dispens från tidsgräns för kartläggning .....	14
Tillåt tillfälliga och flexibla lösningar för asylsökandes skolgång .....	14
Undantag från krav på legitimerade och behöriga lärare .....	15
Dispens från kravet på förskola inom fyra månader .....	15
Avsteg från krav på standard i skollokaler .....	15
Inför rätt att organisera gymnasieundervisning inom vuxenutbildningen.....	15
Inför rätt att examinera elever på engelska .....	15
Verka för en jämnare fördelning av asylsökande och nyanlända.....	15
Ta fram handbok och stöd för bedömning av betyg .....	16
<b>Brådskande behov av förändringar i ersättningsystemen.....</b>	<b>16</b>
Inför automatisk utbetalning av ersättning för asylsökande barns skolgång .....	16
Säkerställ full kompensation för ankomstkommuners mottagande av ensamkommande.....	16
Det behövs ett fungerande digitalt verktyg för att ansöka om ersättningar.....	17
Säkerställ full kompensation för kommunala evakueringsplatser och abo .....	17
Säkerställ ersättningsystem för ökad kapacitet i flyktingmottagandet .....	17
Ny utformning av statens ersättningar till landstingen för asylsjukvård.....	17
Ersättning för vård till oregistrerade asylsökande.....	18
<b>Kollektivtrafik.....</b>	<b>18</b>
Säkerställ asylsökandes tillgång till allmänna kommunikationer .....	18
<b>Tolkar.....</b>	<b>18</b>
Åtgärder för tillgång till fler och bättre tolkar .....	18



## Boende för nyanlända

### **Ombyggnadsregler för återbostadisering**

Bostäder som övergått i annan användning i ett bostadshus kan inventeras och undersökas om det är önskvärt att återföra dessa till bostadsanvändning. För snabb "återbostadisering" behövs ändringar i plan- och byggförordningen genom förtydligande som innebär att ombyggnadsreglerna inte behöver tillämpas vid den typen av återföring och att det inte krävs en planändring.

Regelverk: Plan- och byggförordningen

Uppdaterad: 2015-11-23

### **Utnyttja möjligheter i plan- och bygglagen fullt ut**

Att ändra i lagar som t.ex. plan- och bygglagen är en tidskrävande process. I stället förordar vi att de möjligheter som lagstiftningen redan idag ger utnyttjas fullt ut.

### **Undanta de flesta krav på säkerhet utom hållfasthet och brand i tillfälliga bostäder**

Om användningen av lokaler som flyktingbostäder är ett tillfälligt ändamål bör regeringen genom ett tillägg och ändring i plan- och byggförordningen göra det möjligt att undanta de flesta tekniska egenskapskrav och utformningskrav utom grundläggande krav på säkerhet mot bl.a. brand.

Regelverk: Plan- och byggförordningen

### **Säkerställ avdragsrätt för tillfälliga bostäder**

Det är viktigt att definitionen av tillfälliga bostäder stämmer överens med de begrepp som exempelvis Migrationsverket och MSB använder, så att inga oklarheter behöver uppstå kring vilka åtgärder som täcks in av begreppet. Rätten till avdrag för tillfälliga bostäder måste tydliggöras antingen genom en ändring av 8 kap. 9 § punkt 1 mervärdesskattelagen alternativt genom ställningstagande från Skatteverket. Det bör också uttryckligen anges i plan- och byggförordningen att aktuella boenden inte till någon del utgör stadigvarande bostäder i den mening som avses i 8 kap. 9 § punkten 1 mervärdesskattelagen (1994:200). Föreskrifter till förordningen bör meddelas omgående.

Regelverk: Plan- och byggförordningen, föreskrifter

Uppdaterad: 2015-11-23 (ny punkt)

### **Stöd till kommuner från Boverket**

För att ge kommunerna tillräckligt stöd bör Boverket informera kommunerna tydligt och pragmatiskt om hur PBL ska tolkas i sådana situationer som kan uppstå till följd av flyktingsituationen:

- Möjligheterna att använda sig av tillfälliga bygglov. Tillfälliga lov kan alltid användas för tillfälliga åtgärder.

- Möjligheter till en generös tolkning av detaljplanekravet, så att åtgärder i fler fall kan prövas direkt i bygglovet även om det i strikta tolkningar skulle krävas detaljplan.
- Hur gränserna ser ut för hur ändamålsbeskrivningen i detaljplan kan tolkas när lokaler ska användas för asylboende mm.

Regelverk: Uppdrag till Boverket

Status: Se punkten nedan

Uppdaterad: 2015-11-23 (endast status)

#### **Jourfunktion hos Boverket**

Som ytterligare stöd till kommuner som arbetar med att snabbt försöka få fram bostäder till asylsökande och nyanlända med uppehållstillstånd bör Boverket ha en särskild jourfunktion som snabbt kan svara på konkreta handlägningsfrågor kopplade till bygglovgivning för flyktningbostäder.

Status: Genomförd. Boverket har öppnat en e-postadress där kommuner och länsstyrelser har möjlighet att ställa frågor kring plan- och bygglagen, PBL, och Boverkets byggregler, BBR, med anledning av den uppkomna flyktingsituationen. Den 4 november sände Boverket ett extrainsatt webinarium om ämnet. Boverket har även tagit fram frågor och svar, dessa fylls på kontinuerligt. Frågor kan även ställas via telefon till Boverkets Svarstjänst. [Information på Boverkets hemsida](#)

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Vägledning om bygglovsbefrielse**

Nuvarande lagstiftning ger redan idag möjligheter till bygglovsbefrielse i detaljplan för viss typ av åtgärder under viss tid. Denna möjlighet används relativt sällan, inte minst för att det finns lite vägledning i frågan. Denna möjlighet borde kunna användas i större grad, vilket skulle kunna ge lättnader i bygglovgivning där så är lämpligt, utan förändringar i lagstiftningen.

#### **Förtydligande om lägenheter som tagits ur drift**

Några kommuner har tagit lägenheter ur drift efter att ha fått stöd av Bostadskreditnämnden (numera Boverket). I vissa fall finns dessa lägenheter kvar outnyttjade. Det behövs ett förtydligande om dessa kan användas i flyktingsituationen utan risk för vite. En skrivelse bör gå ut till samtliga berörda kommuner.

Regelverk: Uppdrag till Boverket

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Regeländringar kring detaljplaner**

Det finns många och skiftande orsaker till att detaljplan behövs. Det kan handla om bevarande, utveckling eller genomförande. Kraven angående vad som kommunen ska



pröva i detaljplan kan minska, men kommunerna måste ha kvar möjligheten att avgöra vad som behöver prövas för att anpassa bebyggelsen till den lokala miljön.

Härutöver bör fler planer kunna antas av byggnadsnämnden genom en ny formulering av lagtexten. En förändrad antagandeinstans skulle i många kommuner sannolikt ge kortare handläggningstider för detaljplaner jämfört med idag, och innebära en betydligt större förändring än flera andra diskuterade förändringar av processreglerna i PBL.

Regelverk: Plan- och bygglagen

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Statliga kreditgarantier**

Staten bör kunna lämna kreditgarantier för att möjliggöra byggandet av bostäder i alla kommuner. Behov av nya bostäder finns i alla kommungrupper, även på s.k. svaga bostadsmarknader. På många mindre orter finns idag en efterfrågan på bostäder samtidigt som marknadssituationen leder till stora svårigheter att tillgodose efterfrågan. Inte sällan är ett avgörande hinder att bankerna inte är beredda att tillhandahålla kapital för investeringar.

Uppdaterad: 2015-11-23

### **Socialtjänstens område**

#### **Mottagandet av ensamkommande barn**

I det rådande läget tvingas många kommuner att dagligen bryta mot lagen för att kunna tillgodose skydd och stöd för barn enligt socialtjänstlagens bestämmelser. SKL anser att det är bättre att staten tar ett ansvar för att tillfälligt föra in lättnader i regelverken än att låta varje kommun lösa ett strukturellt problem genom att ta lagen i egna händer.

#### **Förtydliga anknytningsbegreppet för anvisning av ensamkommande barn**

I dag anvisas en stor del av de ensamkommande barnen till en kommun med hänvisning till anknytningsskäl. Dessa anvisningar sker med kort varsel utöver kommunernas överenskommelser med Migrationsverket. De ensamkommande barnen anvisas därmed ofta till kommuner som redan har många asylsökande barn. Möjligheten att anvisa av anknytningsskäl analyserades aldrig i den nya lagstiftningens förarbeten. I propositionen 2012/13:132 står det släkt eller andra anhöriga men har översatts till anknytning i all dokumentation. SKL menar att propositionens ”släkt eller andra nära anhöriga” måste vara det vägledande samt att termerna ”släkt och andra nära anhöriga” förtydligas.

Uppdaterad: 2015-11-23 (ny punkt)

### **Undantag från socionomexamen och annan högskoleexamen**

SKL anser att det är viktigt att det ställs höga krav på dem som arbetar inom den sociala barn- och ungdomsvårdens myndighetsutövning och är positiv till nuvarande lagstiftning\*. Under den extraordinära situation som råder går det dock inte att fullfölja lagstiftningen. Kravet går inte att efterleva på grund av ökat ärendetryck, stor efterfrågan på socionomer och svårigheter att attrahera socionomer till just myndighetsutövningen.

SKL anser att socialnämnden under rådande omständigheter måste få dispens från krav på socionomexamen eller annan likvärdig examen, för att istället kunna anställa personal med lämplig kompetens och erfarenhet. SKL anser att det är rimligt att dispens från lagkravet bör gälla under 5 år, med möjlighet till förlängning om personalsituationen är fortsatt instabil så att kompetenskraven inte kan uppfyllas.

Parallellt med dessa tillfälliga lättnader i utbildningskraven anser SKL att det behövs en serie med åtgärder för att långsiktigt stärka kompetensen inom myndighetsutövningen.

\*Den 1 juli 2014 infördes i 3 kap. 3 a § andra stycket SoL krav på socionomexamen, eller annan relevant högskoleexamen på grundnivå, för dem som utför vissa uppgifter inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård. De uppgifter som berörs är:

- bedömning av om utredning ska inledas,
- utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
- uppföljning av beslutade insatser.

Motsvarande krav på yrkeskvalifikationer ställs också på personer med utländsk utbildning, enligt 3 kap. 3 b § andra stycket SoL.

Enligt övergångsbestämmelserna i SOSFS 2014:7 får handläggare som inte är socionom eller har annan relevant högskoleexamen utföra ovanstående arbetsuppgifter fram till och med den 30 juni 2019.

Regelverk: Socialstyrelsens föreskrifter

Uppdaterad: 2015-11-23 (ny punkt)

### **Säkerställ att bedömning om stödboende inte begränsas**

Regeringen har i en lagrådsremiss, som inom kort väntas bli en proposition, föreslagit en ny boendeform för placering av barn och unga, s.k. stödboende. Kommande föreskrifter behöver permanent säkerställa att stödboendet går att användas efter individuell prövning för unga personer 16-17 år. I förslaget står det att huvudregeln är att barn och unga utan permanent uppehållstillstånd inte bör placeras i stödboende. Det motsäger att bedömningen ska göras individuellt, då frågan om uppehållstillstånd är en av flera faktorer som behöver vägas in i en individuell bedömning.

Regelverk: Socialstyrelsen kommande föreskrifter



Status: I regeringens proposition från den 5 november är lagrådsremissens skrivning om avgränsning till att gälla enbart barn och unga med permanent uppehållstillstånd borttagen. [Proposition 2015/16:43](#) ligger för beslut i riksdagen 14 december 2015.

Uppdaterad: 2015-11-23 (endast status)

#### **Ta tillfälligt bort krav för HVB-hem om bemanning och föreståndares utbildning**

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20) om hem för vård eller boende (HVB) finns krav på högskoleutbildning för föreståndare och dygnet runt-bemanning inom verksamhetens lokaler. Då efterfrågan på platser är extremt stor behövs mer flexibilitet och lättnader i kraven. SKL föreslår att kravet på högskoleutbildning för föreståndare temporärt tas bort. Vidare föreslår SKL att krav på dygnet runt-bemanning inom verksamhetens lokaler tillfälligt bör kunna frångås efter en bedömning av målgruppens ålder och behov.

Regelverk: Socialstyrelsens föreskrifter

Status: Socialstyrelsens föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i SOSFS 2003:20 är nu ute på remiss. Undantagen är de som SKL har föreslagit. Författningen träder i kraft 1 januari 2016. Sista svarsdatum för synpunkter på remissen är 19 november 2015. [Information på Socialstyrelsens hemsida](#)

Uppdaterad: 2015-11-23 (endast status)

#### **Undantag från krav att utredningar ska vara klara inom 4 månader**

Enligt 11 kap. 1§ SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda åtgärd av nämnden. En utredning ska vara genomförd inom fyra månader (11 kap. 2§ SoL). Efter utredning kan barn, unga och familjer vid behov erbjudas olika insatser från socialnämnden (4 kap. 1§ SoL).

Idag är trycket på socialtjänsten stort med ett stort ärendeflöde; dels utredningar om placering av ensamkommande barn, dels en stor mängd anmälningar om barn som far illa eller som riskerar att fara illa. Socialtjänsten tvingas göra hårda prioriteringar och utreda de mest akuta ärendena medan resten får vänta, trots att lagen inte tillåter det. Kommuner ger också insatser fast utredningen inte är färdigställd.

SKL vill poängtera att den omedelbara skyddsbedömningen är central för att bedöma barnets behov av skydd och stöd och att den tillsammans med förhandsbedömningen är en grund för första prioritering. Kommunerna behöver vägledning när det gäller att bedöma anmälningar.

I den situation som råder behöver det finnas möjlighet för socialtjänsten att göra prioriteringar på samma sätt som inom t. ex hälso- och sjukvården, där professionella bedömningar styr och inte lagstadgade tidsgränser. Därför behöver den bortre tidsgränsen på fyra månader tas bort. SKL menar att utredningstiden måste bygga på



en professionell bedömning, utifrån varje enskilt ärende. Det centrala är att enskilde får information om vid vilken tidpunkt utredningen planeras avslutas.

Regelverk: Socialtjänstlagen

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Lättnader i kraven för BBIC-licens**

Med anledning av den rådande situationen är det inte alltid möjligt för BBIC-kommuner att leva upp till BBIC-konceptets krav på dokumentation. BBIC går i vissa avseenden längre än lag och föreskrifter. SKL anser att det i den rådande situationen bör det räcka med att kommunerna lever upp till vad som är reglerat i lag och föreskrifter. För dokumentation av en utredning bör det t.ex. vara tillräckligt med ett skriftligt beslutsunderlag som dokumenterats i en särskild handling åtskild från journalen (11 kap 5 § SoL, samt 4 kap 9 §, 5 kap. 9 § SOSFS 2014:5). Kommuner som inte lever upp till BBIC-konceptet på grund av hög arbetsbelastning bör inte riskera att bli av med BBIC-licensen.

Regelverk: Uppdrag till Socialstyrelsen

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Möjliggör att vissa individuellt anpassade insatser kan ges utan biståndsprövning**

Allt individuellt anpassat stöd ska enligt regelverket biståndsprövas. Rättsläget är oklart. Linköpings kommun är exempelvis stämt vid vite med två miljoner kronor för att ha beviljat individuellt anpassade insatser utan biståndsbeslut.

Den extraordinära situationen leder också till undanträngningseffekter och påverkar bl.a. arbetet med andra grupper av barn och unga inom socialtjänsten. SKL anser därför att det behöver finnas möjlighet att ge lättillgängligt stöd och individuella insatser utan biståndsbedömning. Det gäller t.ex. ansökningar och ärenden där förebyggande stödet bedöms lämpligt. På det sättet frigörs tid för de mest behövande barnen som far illa, barn som ska placeras i familjehem, stödboende eller HVB.

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Förenklad handläggning vid placering av barn i familjehem**

Enligt 6 kap 6 § SoL får barn inte utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne. Vidare får socialnämnden inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av socialnämnd. I SOSFS 2012:11, kap 4 framgår det vad en familjehemsutredning bör innehålla.

I den extraordinära situation som nu råder bör det inför en familjehemsplacering räcka med:

- Registerutdrag avseende familjehemmet: Enligt SOSFS 2012:11, 4 kap 5 §, utdrag ur belastnings- och misstankeregister, registeruppgifter från försäkringskassa och kronofogdemyndigheten. Registeruppgifter bör även hämtas in från socialnämnden i den kommun familjehemmet varit bosatt under de senaste fem åren
- Hembesök
- Initial bedömning av familjehemmet via BRA-fam som är en standardiserad och strukturerad metod för att hämta in information om familjer som vill bli familjehem. Instrumentet innehåller 59 frågor som ska besvaras av familjehemmet. Det ger familjehemsutredaren möjlighet att i tidigt skede upptäcka allvarliga risker som ifrågasätter familjehemmets lämplighet för uppdraget.

Den kompletterande familjehemsutredningen kan sedan genomföras när barnet väl är placerat.

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Lättnader i krav och stöd för att tillhandahålla utbildning för nya familjehem**

Socialnämnden är idag enligt 6 kap. 6 c § SoL skyldig att tillhandahålla en utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem eller jourhem. Idag saknas utbildningsmaterial anpassat för familjer som tar emot ensamkommande barn och familjer med annat språk än svenska. Det är dessutom ofta svårt att få tillgång till tolkar.

SKL bedömer att det i den rådande situationen ska vara möjligt för socialtjänsten att göra undantag från kravet att tillhandahålla utbildning till familjehem, dels genom att i varje enskilt fall bedöma behovet, dels genom att genomföra utbildningen stegvis utifrån bedömt behov. Socialstyrelsen bör få ett uppdrag att skyndsamt ta fram ett utbildningsmaterial anpassat till familjer som tar emot ensamkommande barn och är översatt på olika språk, så att kommunerna ges rimliga förutsättningar att genomföra sitt uppdrag.

Regelverk: Uppdrag till Socialstyrelsen

#### **Det offentliga biträdets uppdrag bör utvidgas**

Det offentliga biträdets uppdrag (18 kap. 4 § UtL) kan utvidgas i förordning så att denne, vid synnerliga skäl och i avvaktan på att en god man förordnas, får företräda barnet som tillfällig vårdnadshavare och förmyndare. Det säkerställer att barn som saknar god man kan få den vård som krävs, bli inskriven i skolan, placeras enligt SoL samt om det är under 16 år, erhålla ersättningar och bistånd från Migrationsverket. Alla dessa åtgärder kräver idag underskrifter av den gode mannen.

Biträdet förordnas av Migrationsverket kort efter det att barnet registrerats och framställt sin önskan om asyl. Om biträdes ges ett utvidgat uppdrag blir det inte någon ny aktör kring barnet utan en som redan är insatt i ärendet.



Regelverk: Utlänningslagen, förordning

Uppdaterad: 2015-11-23

### **Ekonomiskt bistånd från socialtjänsten**

Även Arbetsförmedlingen kommer att få ett ökat antal inskrivna och ökad administration avseende t.ex. beslut om etableringsersättning och att upprätta etableringsplaner. Om ledtider blir längre riskerar det övervältringar på kommuners socialtjänst, så väl i ”glappet” som under etableringen.

#### **Minimera handläggning av ekonomiskt bistånd – ta bort *glappet***

Inför en initial statlig ersättning till nyanlända i enlighet med tidigare förslag från samverkande myndigheter och SKL för att ta bort behovet av ekonomiskt bistånd från kommunen i det s.k. glappet. Regeländringen kan finansieras genom att minska den statliga ersättningen till kommuner för initialt ekonomiskt bistånd.

#### **Förebygg övervältringar från etableringsersättning till ekonomiskt bistånd**

Minska krav i administrativa åtaganden som Arbetsförmedling har i handläggningen av etableringsersättning och etableringsplaner. Syftet är att minska behov av resurser för administration och risken för övervältringar på kommunerna i form av större behov av ekonomiskt bistånd. Exempel som bör ses över är närvarorapporteringar, utformning av etableringsplaner och ansvar för handläggning av etableringsersättning.

### **Kommunernas mandat inom arbetsmarknads- och migrationsområdet**

Kommunerna har en viktig roll att fylla inom arbetsmarknadsområdet och migrationsområdet. Kommunernas mandat inom dessa områden är dock begränsat och uppdelat och svarar inte mot de önskemål och ambitioner många kommuner har. Det är därför angeläget att det kommer till stånd en översyn av kommunernas mandat inom dessa områden med målsättningen att kompetensreglerna ska svara mot lokala behov och möjligheter. På kort sikt bör följande möjliggöras:

#### **Utöka kommunernas möjligheter att utföra insatser inom etableringsuppdraget**

Kommuner bör ges möjlighet att efter lokal överenskommelse med Arbetsförmedlingen ge utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser till nyanlända inom ramen för etableringsuppdraget. Såväl kommuners som Arbetsförmedlingens mandat samt resurser och ersättningar måste säkerställas.

#### **Se över kommunernas mandat på migrationsområdet**

Det finns också ett aktuellt behov av förtydligande av kompetensregler på migrationsområdet. Ett sådant förtydligande bör omfatta att kommuner kan ingå överenskommelser om drift av såväl tillfälliga som permanenta asylboenden och

eventuellt andra insatser till asylsökande etc. Såväl kommuners som Migrationsverkets mandat samt resurser och ersättningar måste säkerställas.

## **Hälso- och sjukvårdsområdet**

### **Förenkla hälsoundersökningar**

Se skyndsamt över om det går att förenkla hälsoundersökningarna.

Regelverk: Uppdrag till berörda myndigheter i samråd med SKL

### **Kontaktuppgifter för att nå asylsökande om hälsoundersökningar**

För att öka antalet asylsökande och nyanlända som genomgår en hälsoundersökning behöver landstingen smidiga rutiner för att bl.a. kontakta personerna. Asylsökande och nyanlända byter ofta adress men många har en mobiltelefon. Om landstingen får tillgång till telefonnumren skulle de ge möjligheter nå fler för erbjudande om hälsoundersökning. Landstingen behöver även uppgift om språk/land för att kunna anpassa information och beställa tolk.

Regelverk: Förordning som reglerar Migrationsverkets skyldighet att underrätta landstingen om asylsökande.

### **Ge tillgång till uppgifter om nyanlända som kan erbjudas hälsoundersökning**

Nyanlända med uppehållstillstånd kan också erbjudas hälsoundersökning av landstingen om de inte tagit del av undersökningen under asyltiden. Även direktinresta anhöriga och kvotflyktingar kan erbjudas hälsoundersökning. Landstingen kan dock inte erbjuda hälsoundersökningar systematiskt till dessa målgrupper eftersom de inte får uppgifter om vilka de är. Sådana uppgifter meddelas i dag kommunen men inte landstingen.

Regelverk: Förordning

### **Ge samordningsnummer till alla asylsökande**

Landstingen använder så kallade reservnummer som innehåller födelsedata och en bokstavskombination för personer som saknas personnummer. Som läget är nu uppstår situationer där asylsökande har flera reservnummer. Förväxlingar sker och patientsäkerheten kan inte upprätthållas.

Asylsökande behåller inte själva sitt reservnummer och kan t.ex. få ett reservnummer på akuten och hänvisas till en vårdcentral som registrerar ett nytt. Det innebär att vårdpersonal inte får fram information från den journal som är upprättad när den asylsökande har en ny kontakt med sjukvården. Problem att hitta journalen uppstår också när asylsökande, anhöriga eller Migrationsverkets personal kontaktar sjukvården för frågor. Det händer också att läkemedel förskrivs till samma patient från olika vårdmottagningar utan att vårdgivaren eller apoteket har kännedom om detta.



De asylsökande bör ingå i det nationella systemet för samordningsnummer som administreras av Skatteverket. Det innebär att asylsökande och de som får tillfälliga uppehållstillstånd men inte kan folkbokföras, får ett samordningsnummer som motsvarar personnummer och som gäller i hela landet.

Regelverk: Uppdrag till berörda myndigheter

Uppdaterad: 2015-11-23

### **Sjukvårdsansvaret på förvaren**

Se över om Migrationsverket kan ta sjukvårdsansvaret på förvaren upp till sjuksköterskenivå för att uppnå likvärdig kvalitet i vården och ökad effektivitet. Idag är det mycket spretigt och i vissa fall inte patientsäkert, t.ex. när personalen hanterar medicin.

### **Möjlighet för privattandläkare att behandla asylsökande**

Enligt förordning (1994:362) om vårdavgifter m.m. för vissa utlänningar ska behandlingen utföras hos en tandläkare inom folktandvården. För att landsting/regioner ska ha möjlighet att kunna uppfylla sitt lagstadgade ansvar att erbjuda och utföra tandvård för asylsökande, för att klara av antalet patienter och för att sprida arbetsbelastningen bör även privattandvården få behandla asylsökande patienter. Drygt hälften av tandvården i Sverige bedrivs i privat regi. Därtill kommer att flera landsting/regioner redan idag har valfrihet inom tandvård för asylsökande.

Regelverk: Förordning (1994:362) om vårdavgifter m.m. för vissa utlänningar

Uppdaterad: 2015-11-23

## **Skola och utbildning**

### **Tillåt fjärrundervisning på entreprenad nu**

Bristen på modersmåls lärare, studiehandledare i modersmål och lärare i svenska som andra språk är akut och tillgången är ojämnt spridd mellan kommunerna. Kommuner och fristående skolhuvudmän måste därför kunna avtala om fjärrundervisning på entreprenad med varandra. För det krävs ändringar i skollagen, skolförordningen och gymnasieförordningen. SKL anser också att regeringen bör vidta åtgärder för att försöksverksamheten med fjärrundervisning i fler ämnen som påbörjas läsåret 2015/16 ska tillåta fjärrundervisning på entreprenad. Fjärrundervisning bör tillåtas i alla de ämnen där skolhuvudmannen bedömer att det finns behov och är lämpligt.

Regelverk: Skollagen, skolförordningen och gymnasieförordningen

Status: Regeringen beslutade den 12 november om att utreda hur skolhuvudmän ska få bättre möjligheter att erbjuda elever modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet genom fjärrundervisning på entreprenad eller på annat sätt.

[Information på regeringens hemsida](#)

Uppdaterad: 2015-11-23

#### **Ge dispens för språkintröduktion på folkhögskola**

Idag kan språkintröduktion enligt skollagen erbjudas av kommunal eller enskild huvudman. SKL bedömer att även folkhögskolorna skulle vara lämpliga anordnare av språkintröduktion, framför allt för ensamkommande ungdomar. På folkhögskolorna kan de erbjudas både boende och en individuellt anpassad utbildning. Regeringen bör därför snarast undersöka möjligheten att ge kommunerna dispens som skolhuvudmän att anlita folkhögskolor som utförare av språkintröduktion.

Uppdaterad: 2015-11-23 (ny punkt)

#### **Tillåt friskolor att ge nyanlända elever förtur**

SKL anser att fler skolor bör ta emot nyanlända elever, såväl kommunala som fristående. Vi bedömer därför att Skolinspektionens praxis behöver ändras så att en giltig urvalsgrund för fristående skolor kan vara att eleven är nyanländ. Giltiga urvalsgrunder enligt Skolinspektionens praxis är idag kötid, syskonförtur, elever som gått i skolans förskola eller förskoleklass och närhetsprincip. Skolan kan välja en eller flera av urvalsgrunderna och ska ange vilka och i vilken ordning de används.

Uppdaterad: 2015-11-23 (ny punkt)

#### **Kravet på skola inom en månad ska vara ett bör-krav**

Regeringen och Skolverket bör tydligt kommunicera att kravet på skola inom en månad för asylsökande är ett bör-krav, inte ett ska-krav. Skolinspektionen måste också förhålla sig till detta på ett rimligt sätt och inte tolka bör-krav som ska-krav.

#### **Pröva dispens från tidsgräns för kartläggning**

Den 1 januari 2016 införs krav på huvudmännen att de inom två månader ska kartlägga en nyanländ elevs kunskaper och placera eleven i rätt årskurs och undervisningsgrupp. Ambitionen med skollagsändringen är god men på grund av det rådande läget i kommunerna är det inte rätt tillfälle att införa nya krav och strikta tidsgränser.

#### **Tillåt tillfälliga och flexibla lösningar för asylsökandes skolgång**

En del kommuner tar emot många asylsökande under kort tid; barn och ungdomar som sedan flyttar till andra kommuner. Det är orimligt att alla kommuner, exempelvis mindre kommuner som tar emot många asylsökande under kort tid, ska erbjuda en skolgång som uppfyller alla krav från början.

Det bör införas undantag från kraven på att omedelbart erbjuda asylsökande elever undervisning i alla ämnen och enligt gällande timplan samt av legitimerade och behöriga lärare. Det bör också införas möjligheter för kommuner att skapa flexibla lösningar som exempelvis för- respektive eftermiddagsundervisning under rådande omständigheter.



**Undantag från krav på legitimerade och behöriga lärare**

Frågan om undantag från krav på legitimerade och behöriga lärare inom alla skolformer behöver hanteras i rådande läge eftersom det ökade mottagandet innebär rekryteringsutmaningar. Det gäller inom alla skolformer för barn, ungdomar och vuxna.

Regelverk: Uppdrag till Skolverket och Skolinspektionen i samråd med SKL.

**Dispens från kravet på förskola inom fyra månader**

För de kommuner som har ett stort mottagande av asylsökande barn kan det vara svårt att hinna ordna förskoleplatser till att barn som fyllt tre år inom fyra månader. Ny personal kan behöva rekryteras och nya lokaler kan behöva ordnas. Det är därför lämpligt att kommunerna i nuvarande läge kan få en längre tidsfrist.

**Avsteg från krav på standard i skollokaler**

I rådande läge när det i en del kommuner är brist på skollokaler kan det behöva göras avsteg från bland annat krav på takhöjd och luftkvalitet. Det viktigaste måste vara att erbjuda skolgång. Kommunerna kan behöva ges dispens från de krav som gäller skollokaler. Undantag från gällande regler bör kommuniceras från berörda myndigheter.

**Inför rätt att organisera gymnasieundervisning inom vuxenutbildningen**

Många äldre nyanlända gymnasieelever (18-19 år) skulle gagnas av att inte börja på gymnasieskolans språkinträdning med de yngre eleverna. Kommunen bör istället få rätt att organisera undervisning för nyanlända under gymnasieliknande former inom ramen för vuxenutbildningen. Idag bygger kommunens möjligheter på att eleven frivilligt väljer denna lösning och inte på kommunens bedömning. Det bör införas bestämmelser som ger kommunen rätt att besluta om den lämpligaste organisationen för gymnasieutbildning för sent anlända i gymnasieåldern.

**Inför rätt att examinera elever på engelska**

En del nyanlända elever har en nästan fullständig gymnasieutbildning men börjar ändå på språkinträdningen där de förlorar värdefull tid och motivation. Det behöver införas bestämmelser som ger kommunen möjlighet att examinera välutbildade elever på engelska inom ramen för gymnasieskolan.

**Verka för en jämnare fördelning av asylsökande och nyanlända**

En jämnare fördelning av asylsökande i ebo och abo är avgörande för att skolan ska klara sitt uppdrag och asylsökande barn ska få så bra start som möjligt. I rådande läge är det ytterligare olämpligt att släppa på den ambitionen. Det behöver ses över hur fördelningstal för abo kan införas på kommunnivå och hur fler boendeformer kan bidra till ett jämnare mottagande.

Regelverk: Uppdrag till Migrationsverket.

### **Ta fram handbok och stöd för bedömning av betyg**

Inom skolan gör idag huvudmannen (rektor m.fl. på delegation) bedömningar av betyg för elever som kommer från olika länder. Det behövs stöd i detta arbete. En bedömningshandbok och ett centralt bedömningsstöd, i första hand avseende länder varifrån stora flyktinggrupper kommer, behöver tas fram.

Regelverk: Uppdrag till Skolverket

### **Brådskande behov av förändringar i ersättningsystemen**

Staten har det ekonomiska ansvaret för kommunernas och landstingens åtaganden i mottagandet av asylsökande och för nyanlända inom flyktingmottagandet. Ersättningsystemen ger inte full kostnadstäckning, är administrativt krångliga och resurskrävande och dessutom ibland oförutsägbara. I enlighet med tidigare framställningar till regeringen vill SKL se en skyndsam översyn och förändring av ersättningsystemens nivåer och utformning. SKL har framfört att en sådan översyn bör ske gemensamt mellan regeringen och SKL i syfte att uppnå en samsyn om ett nytt ersättningsystem.

Det finns dock behov av brådskande förändringar i ersättningsystemen och dess administration:

#### **Inför automatisk utbetalning av ersättning för asylsökande barns skolgång**

Ersättning till kommuner för asylsökande elever bör betalas ut automatiskt av Migrationsverket. Utbetalningen kan baseras på den information myndigheten har om i vilken kommun de asylsökande finns. I dag behöver kommuner aktivt ansöka om ersättning från staten per elev och varje påbörjad fyraveckorsperiod. Systemet är krångligt och extremt tidskrävande för såväl skolor som förvaltning. Det handlar om personalresurser som kommunerna inte kan prioritera i dagens läge. Det finns dessutom en informationsbrist om vilka elever som är asylsökande och deras dossiernummer, vilket är uppgifter som Migrationsverket inte får lämna ut till kommunerna, men behövs för ansökan.

Regelverk: Förordning (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl., Migrationsverkets föreskrifter

#### **Säkerställ full kompensation för ankomstkommuners mottagande av ensamkommande**

Ankomstkommuners kostnader som inte kan återsökas från Migrationsverket som boendekostnader för ensamkommande barn måste garanteras full kostnadstäckning. Betydande extraordinära kostnader kan återsökas genom 11 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Det finns otillräcklig vägledning om vilka kostnader som kan beviljas enligt regelverket. Regeringen behöver säkerställa genom regelverk eller uppdrag till Migrationsverket att *samtliga* kostnader med koppling till ankomstkommuners mottagande av ensamkommande



barn kompenseras fullt ut. T ex måste kompensation för utredning inom socialtjänsten samt skalskydd och andra säkerhetsarrangemang ingå.

#### **Det behövs ett fungerande digitalt verktyg för att ansöka om ersättningar**

Migrationsverket bör omedelbart med stöd av andra myndigheter utarbeta ett förenklat och digitalt säkert sätt att återsöka medel för kommunerna, liknande *Melker*. De nya schablonersättningsystemet för boenden till ensamkommande barn bör inte införas förrän staten kan garantera ett digitalt återsökningsverktyg.

Regelverk: Uppdrag till Migrationsverket och eventuellt andra berörda myndigheter.

#### **Säkerställ full kompensation för kommunala evakueringsplatser och abo**

Kommuners kostnader för s.k. evakueringsplatser samt anläggningsboenden som Migrationsverket disponerar för vuxna asylsökande och familjer måste garanteras full kostnadstäckning. Betydande extraordinära kostnader kan återsökas genom 11 § förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Det finns otillräcklig vägledning om vilka kostnader som kan beviljas enligt regelverket.

Regeringen behöver säkerställa genom regelverk eller uppdrag till Migrationsverket att samtliga kostnader med koppling till evakueringsplatser och abo till Migrationsverket i kommuner och landstings regi kompenseras fullt ut. T ex måste kostnader för boenden som ställs i ordning men inte används av Migrationsverket garanteras, liksom kostnader för väktare, skalskydd och andra säkerhetsarrangemang vid såväl planerade som belagda boenden.

#### **Säkerställ ersättningssystem för ökad kapacitet i flyktmottagandet**

Regeringen har aviserat en lagstiftning om mottagande av nyanlända som ska träda i kraft 1 mars 2016. Frivilliga uppgifter för kommuner som görs obligatoriska omfattas av finansieringsprincipen. Regeringen behöver snarast säkerställa att ett ersättningssystem som kompenserar kommuner för kostnader för ökad kapacitet utformas. Detta behöver ske skyndsamt för att kommunerna ska få tydliga förutsättningar att planera och bygga ut sin kapacitet.

#### **Ny utformning av statens ersättningar till landstingen för asylsjukvård**

Nuvarande statsbidragssystem tillgodoser inte kraven på en långsiktigt stabil och säker finansiering av landstingens kostnader för asylsjukvården. Systemet medför ett stort och onödigt administrativt merarbete för landstingen och ersättningen för hälsoundersökningar m.m. täcker inte landstingens kostnader. SKL vill istället ha ett finansieringssystem som innebär att landstingen löpande i varje enskilt fall fakturerar staten för sin kostnad för vård av asylsökande med utgångspunkt i det gällande riksavtalet för utomlänsvård. Med detta förslag kommer landstingen att få täckning för sina kostnader för asylsjukvården, varken mer eller mindre.

Regelverk: Förordning (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande

### **Ersättning för vård till oregistrerade asylsökande**

Det finns ett glapp innan en person blir registrerad som asylsökande och får LMA-kort och dagersättning från Migrationsverket. Det behövs regelverk avseende ersättning för personer som ännu inte är inne i Migrationsverkets mottagningssystem.

## **Kollektivtrafik**

### **Säkerställ asylsökandes tillgång till allmänna kommunikationer**

Många asylsökande bor i Migrationsverkets asylboenden på långt avstånd från lokalt serviceutbud, anordnare av olika kompetenshöjande aktiviteter till målgruppen, sjukvård, myndigheter, etc. Det finns tydliga signaler om att dessa personer inte kan ta del av utbudet på grund av att de saknar pengar att färdas med allmänna kommunikationer. Det har t.ex. framkommit i utvärderingar att detta är en anledning till det låga deltagandet i hälsoundersökningar. Ibland saknas också allmänna kommunikationer i tillräckligt nära anslutning till asylboenden. Kollektivtrafikmyndigheterna har också uppmärksammat ett trafiksäkerhetsproblem med ökat antal fotgängare på landsvägar.

Alla inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem bör få tillgång till allmänna kommunikationer, t.ex genom att Migrationsverket delar ut busskort eller motsvarande. Ett fungerande samverkansavtal finns i Kalmar län mellan Migrationsverket och landstinget om distribution av biljetter. Flera landsting vill ingå liknande avtal men Migrationsverket hanterar frågan olika över landet.

Regelverk: Migrationsverkets föreskrifter, tillämpning av LMA och nationella rutiner för samverkan med kollektivtrafikmyndigheterna.

## **Tolkar**

### **Åtgärder för tillgång till fler och bättre tolkar**

Det råder stor brist på tolkar i dagsläget och i synnerhet kvalificerade tolkar som är utbildade och/eller auktoriserade. Det aktuella utbudet av tolkar täcker inte på långa vägar samhällets behov.

Bristen på tolkar drabbar de nyanlända som inte kan kommunicera med myndigheter och vårdgivare. Även kommuner och landsting som är beroende av tolkar i sitt dagliga arbete för att kunna möta patienter/klienter som inte behärskar svenska drabbas, då de inte kan garantera patient- och rättssäkerheten på grund av tolkbristen. Tillgång till en kvalificerad tolk är en demokratisk rättighet och en förutsättning för allas rätt till lika tillgänglig och rättssäker samhällsservice och sjukvård.

Staten bör omedelbart öka antalet utbildningsplatser för blivande tolkar och se till att utbildningen svarar upp mot samhällets behov. Det gäller såväl kvalitet som kvantitet.

Regelverk: Uppdrag till berörda myndigheter